

วิทยาศาสตร์

ความเป็นมาของสถาบันพัฒนาส์แยกอินโดจีน และยุทธศาสตร์พัฒนาส์แยกอินโดจีน

พ.อ.เอก ดร.ศิริ ทิวะพันธุ์

ประธานสถาบันพัฒนาส์แยกอินโดจีน สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพิษณุโลก

และ ดร.พิทักษ์ ค้ายอ

พ.ศ. 2537 วิกฤตการณ์ระบาดของโรคเอดส์ในจังหวัดพิษณุโลกทำให้บุคลากรสาธารณสุขกลุ่มหนึ่งรวมตัวกับผู้นำทางสังคมภายในจังหวัดพิษณุโลกก่อตั้ง “มูลนิธิชาวพิษณุโลกรวมใจต้านภัยเอดส์” เพื่อสนับสนุนมาตรการทางสังคมในการป้องกัน ควบคุม แก้ไขปัญหาโรคเอดส์ โดยความร่วมมือกับนายมีชัย วีระไวทยะ นายกสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน เมื่อทำงานไประยะหนึ่งก็พบว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ในระยะยาวได้ จึงเปลี่ยนวิธีคิด “วิธีทำงานแบบใหม่” มุ่งปรับกระบวนการทัศนเป็นการพัฒนาศักยภาพของคนและชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้านสุขภาพ ร่วมคิดร่วมทำตามศักยภาพและวิถีของชุมชนเองโดยมูลนิธิทำหน้าที่กระตุ้นโดยใช้กรอบของการมีส่วนร่วม ความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากความมุ่งมั่นของนายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป พ.อ.นายแพทย์ ทวีศักดิ์ นพเกษร พ.อ.นายแพทย์ สืบพงศ์ สังขรมณ์ นายณัฐกร ศรีสิงห์ นายประธาน สุรกิจบวร โดยมีพลเอกศิริ ทิวะพันธุ์ เป็นประธานมูลนิธิชาวพิษณุโลกรวมใจต้านภัยเอดส์

พ.ศ. 2538 จากการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และแผนพัฒนาการคมนาคม ทำให้ภาคหอการค้าโดยการนำของนายวิโรจน์ จิรัฐกาลวิโรจน์ ประธานหอการค้าจังหวัดพิษณุโลกมองเห็นศักยภาพยุทธศาสตร์ของจังหวัดพิษณุโลกในการเชื่อมโยงประเทศอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงและภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งมีจังหวัดพิษณุโลกเป็นศูนย์กลาง เป็นภูมิยุทธศาสตร์หัวใจของประเทศ (Heart Land) จึงได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาเส้นทางคมนาคมและการขนส่ง ให้อำนวยความสะดวกและการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคเหนือตอนล่าง โดยเชื่อมโยงเครือข่ายสู่ภาคต่าง ๆ ของประเทศ และประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดถึงประเทศต่าง ๆ ในอินโดจีน

พ.ศ. 2539 การปรับตัวไม่พ้นทางวิถีชีวิตวัฒนธรรมสังคมไทย สังเกตได้จากโครงสร้างและบริบทของสังคมไทยปรับเปลี่ยนจากสังคมเกษตรดั้งเดิมและระบบสมบูรณาญาสิทธิราช ไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม ข้อมูลข่าวสาร และระบบประชาธิปไตย แต่ระบบคุณค่าและวิธีคิดหลักของสังคมไทยยังเป็นแบบเกษตรดั้งเดิม ไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ เกิดสภาวะทันสมัยแต่ไม่พัฒนา ต้องมีสำนักพึ่งพาอำนาจและอุปถัมภ์เกิดภาวะยุ่งเหยิง สับสน(Disorganization) จนกลายเป็นวิกฤตของรัฐและสังคม เศรษฐกิจการเมือง

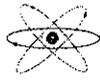

ภาควิชาการ ข้าราชการ นักการเมือง นักธุรกิจท้องถิ่น ได้หยิบยกแนวคิดดังกล่าวมาเสวนาถึงโอกาสและความเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง จนแนวคิดถูกพัฒนาไปสู่ยุทธศาสตร์พัฒนาสี่แยกอินโดจีน โดยแกนนำของมูลนิธิชาวพิษณุโลกรวมใจด้านภัยเอดส์ เป็นผู้ประสานหลักในการเสนอให้ต่อเนื่อง ในที่สุดสามารถรวมกลุ่มก่อตั้ง “ชมรมศึกษาเพื่อพัฒนาสี่แยกอินโดจีน” เพื่อศึกษาและเสนอยุทธศาสตร์สู่การพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ไปพร้อม ๆ กัน

นับเป็นโอกาสดีที่การดำเนินการของมูลนิธิชาวพิษณุโลกรวมใจด้านภัยเอดส์ ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง UNICEF ได้แต่งตั้งนายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป พ.อ.นายแพทย์ทวิศักดิ์ นพเกษร พ.อ.นายแพทย์สืบพงศ์ สังขรณณ์ เป็นที่ปรึกษาด้านเอดส์ของสหประชาชาติ สนับสนุนการต่อต้านเอดส์ในประเทศกลุ่มแม่น้ำโขงและเอเชีย และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์การต่อต้านเอดส์ในประเทศกลุ่มแม่น้ำโขงและอื่นๆ เป็นองค์กรพัฒนาศักยภาพการแก้ไขปัญหาเอดส์ด้วยการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค การวางแผนแบบพหุภาคีจากรัฐบาลมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน กระทรวงกลาโหม กัมพูชา องค์กรอนามัยโลก (Family Health International – USAID) และโครงการพัฒนาเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ(UNDP) ตามลำดับ และยังเป็นองค์กรจัดการศึกษาดูงานการควบคุมป้องกันเอดส์แก่คณะข้าราชการและองค์กรเอกชนจากอินโดนีเซีย กัมพูชา เวียดนาม จีน และมองโกเลีย ด้วยกระบวนการเรียนรู้และการสัมมนาแบบมีส่วนร่วมปีละอย่างน้อย 1-2 คณะ นอกจากนั้นยังเป็นเครือข่ายพันธมิตรเพื่อโลกที่มีเอกภาพ และความรับผิดชอบ (Alliance for a Responsible and United World)

บทบาทสำคัญขององค์กร คือ การกำกับดูแลยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามโรคเอดส์ของประเทศกลุ่มแม่น้ำโขง ในฐานะเป็นองค์กรกลางระดับนานาชาติ

พ.ศ.2540 ชมรมศึกษาเพื่อพัฒนาสี่แยกอินโดจีน ได้ร่วมมือกับสำนักงานจังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ผลักดันยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีนสู่คณะรัฐมนตรี จนมีมติคณะรัฐมนตรีสัญจรเมื่อ 29 กรกฎาคม 2540 รับรองเป็น “ยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาภาคเหนือ” มีผลให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สนับสนุนแนวคิดและงบประมาณในการขับเคลื่อนแกนนำชมรม เพื่อจัดเวทีระดมความคิดเห็นของทุกฝ่าย ทุกภาค ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือจนกำหนด “วิสัยทัศน์สี่แยกอินโดจีนและจังหวัดพิษณุโลก ปี 2020” จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเป็นคู่มือหลักของทุกภาคสำหรับให้ประกอบการดำเนินงาน เช่น สำนักงานจังหวัดต่างๆ ใช้เป็นเอกสารประกอบการวางกรอบ สภาพหอการค้าใช้เป็นเอกสารประกอบการประชุมประจำปีของหอการค้าทั่วประเทศ ในเดือนพฤศจิกายน 2540 เป็นหนังสือขายดี 1 ใน 10 ของประเทศ วางจำหน่ายทั่วประเทศมีผู้ให้ความสนใจทุกวงการ

พ.ศ.2541 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจทั่วประเทศ กระแสเศรษฐกิจพอเพียงได้รับความสนใจควบคู่กับกระแสประชาคม เป็นโอกาสให้แกนนำ ข้าราชการ และประชาชนที่สนใจงานพัฒนาท้องถิ่นทุกจังหวัดได้รวมเคลื่อนไหวในเวทีและกิจกรรมสาธารณะตามจังหวัดก้าวอย่างต่อเนื่อง ได้รับประสบการณ์ตรงจากการแลกเปลี่ยนความรู้ โยงใยเป็นเครือข่ายสังคมกว้างขวางออกไป จากกลุ่มถึงกลุ่ม ทำให้เข้าใจวิถีชีวิตของบุคคลทุกกลุ่มทุกประเภททุกระดับในสังคมให้เข้าใจสถานการณ์ของชุมชนต่างๆ ซึ่งไม่เหมือนกัน การเข้าร่วมอย่างสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการที่สนับหนุน และเสริมศักยภาพของทุกฝ่าย เช่นนี้เองทำให้แกนนำจังหวัดได้รับการยอมรับเป็นลำดับจนเป็นที่ทราบของคนทั่วไปในฐานะแกนนำการเคลื่อนไหวด้านการประชาสังคมในจังหวัด ขณะที่บทบาทของชมรมทำหน้าที่ประสานเครือข่ายกลุ่มจังหวัดชัดเจนขึ้น พร้อมกับมีภารกิจสำคัญมากมาย จึงปรับองค์กรเป็น “สถาบันพัฒนาสี่แยกอินโดจีน” เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2541 ขณะที่หลายจังหวัดพัฒนาจากกลุ่มแกนเล็กมาเป็นกลุ่มใหญ่ หรือชมรม เช่น กลุ่มเพื่อนตาก ชมรมร่วมพัฒนาชาวพิจิตร ชมรมศึกษาเพื่อพัฒนาสุโขทัย เป็นต้น

พ.ศ. 2542 สถาบันพัฒนาสี่แยกอินโดจีนได้รับความไว้วางใจจากหลายหน่วยงาน ให้การสนับสนุนเพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กร และเครือข่ายแกนนำประชาสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาชนบทแบบบูรณาการ โดยทำหน้าที่เป็น “องค์กรพี่เลี้ยง” ด้วยการจัดเวทีประชาคมและสนับสนุนกิจกรรมประชาสังคมให้กับชุมชนในกลุ่มจังหวัดสี่แยกอินโดจีน ทำงานแบบองค์การสาธารณประโยชน์ มีเป้าหมายให้คนในชุมชนเกิดการตื่นตัว รวมตัวเป็นเจ้าของปัญหา และเริ่มแก้ไขด้วยการใช้ทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมในชุมชนก่อน อันจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งยั่งยืนตลอดไป ขณะเดียวกันสามารถค้นพบแกนนำเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมากกระจายครอบคลุมทุกจังหวัด ขณะที่จังหวัดพิจิตรพัฒนาสู่การเป็น “มูลนิธิพัฒนาพิจิตร” จังหวัดอุดรดิตถ์ กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ มีนักวิชาการและนักพัฒนาท้องถิ่นเป็นแกนหลัก ส่วนจังหวัดสุโขทัย แพร่ ตาก มีบุคลากร ข้าราชการ และนักพัฒนาท้องถิ่นเป็นหลัก นอกจากนี้ยังสามารถขยายเครือข่ายออกไปถึงจังหวัดนครสวรรค์ อุทัยธานี และจังหวัดน่านอีกด้วย

พ.ศ.2543 การขับเคลื่อนทางสังคมเริ่มเห็นพลังเครือข่ายในรูปแบบต่างๆ ชัดเจนต่อเนื่องในอัตราเร่ง การเคลื่อนตัวไม่สามารถหาจุดกำเนิดและรอยต่อได้ มีการเคลื่อนไหวทุกระดับอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนเหมือนจังหวัดเพลงที่สอดประสานอย่างลงตัวทำให้เกิดเพลงที่ไพเราะ ภายใต้การทำงานอย่างขะมักเขม้นของแกนนำประชาคม ประสานดีทอเครือข่ายทุกระดับเพื่อให้ตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม อยู่ด้วยกันได้อย่างมีสันติสุข แกนนำข้าราชการและชนชั้นกลางเริ่มขยายการเคลื่อนไหวประชาสังคมเชื่อมโยงกับชุมชนฐานล่างในการแก้ไขปัญหาของชุมชนและสังคมที่เป็นระบบ ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากมูลนิธิพัฒนาไทย สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กองทุนชุมชน (SIF)

การจัดองค์กรเพื่อรองรับภารกิจ

จากการก่อตัวประชาคมกลุ่มจังหวัดสี่แยกอินโดจีน สะท้อนให้เห็นบทบาทความสำคัญขององค์กรประสาน เครือข่าย และองค์กรพี่เลี้ยง ดังนี้

1. มีความต่อเนื่องและรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์ สามารถเชื่อมโยงปัจจัยสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และโลกาภิวัตน์ เข้ากับชุมชน ได้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดวิสัยทัศน์ และการวางกรอบที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในโลกแห่งการพลิกผัน
2. จะต้องเป็นที่ศรัทธาของชุมชนทุกระดับ การทำงานแบบนี้ไม่สามารถสั่งการหรือบังคับให้ใครฝืนทำได้ เนื่องจากการทำงานแนวราบ ไม่มีใครขึ้นกับใคร
3. จะต้องเป็นที่ยอมรับขององค์กรที่ให้อำนาจ หรือการสนับสนุนอื่นๆ
4. มีการสะสมประสบการณ์ และสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ เพื่อประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ได้ ด้วยการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และวิทยาการกระบวนการพัฒนาไปสู่องค์กรและสังคมแห่งการเรียนรู้
5. จะต้องมีความหลากหลายคุณภาพ ทำงานเชิงรุก และเข้าใจปรัชญาพหุนิยมขององค์กรอย่างดีจำนวนมากเพียงพอ

สำหรับภารกิจปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ อย่างน้อยต้องมี 5 ข้อนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด จึงจะมีโอกาสประสบความสำเร็จ ดังนั้น การจัดองค์กรจึงต้องมีการบริหารแบบยืดหยุ่น แต่เน้นการมีส่วนร่วมสูงสุด ให้ความสำคัญกับความหลากหลายของความคิด ประสบการณ์หลากหลายจะทำให้องค์กรพัฒนาไปสู่องค์กรภาคพลเมืองที่ไม่ใช่องค์กรของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง “โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม กับโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่แพร่ระบาดรุนแรง” เป็นโอกาสในการพัฒนาองค์กรครั้งสำคัญไปสู่การทำงานแบบองค์กรประสานมืออาชีพ (Professional Coordinator Organization) ที่มีบทบาทประสานเชื่อมโยงเครือข่ายที่หลากหลายเข้าด้วยกัน มีการบริหารจัดการบุคลากรอย่างมีระบบ และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย บุคลากรคุณภาพทำงานเต็มเวลา จัดระบบสวัสดิการอย่างทั่วถึง บริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมวางแผน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทุกคนรู้สึกมีคุณค่าเป็นเจ้าขององค์กรร่วมกัน มองเห็นอนาคตของตน องค์กร และชุมชนร่วมกัน นำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ปรับวิธีการทำงานจากให้เปล่าโดยคนในชุมชนได้มีส่วนเป็นเจ้าของโครงการ เน้นการอบรม คู่มือ ฯลฯ วิถีลงชั้น เช่น ร่วมออกค่าเดินทางหรือนำอาหารมารับประทานร่วมกัน เป็นต้น พัฒนาระบบการทำงานแบบองค์กรรวม สาธารณกุศลจึงเป็นแบบใหม่ในสังคมไทยอันจะทำให้เกิดองค์กรทางสังคมที่ยั่งยืน และจะนำมาซึ่งการเกิดสำนึกพึ่งตนเอง ทำให้ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

ความรับผิดชอบของสถาบันพัฒนาสื่แยกอินโดจีนกว้างขวางมากขึ้น ความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาแหล่งเงินทุนสนับสนุน จากทั้งภายในและภายนอกประเทศมากขึ้น สถาบันพัฒนาสื่แยกอินโดจีนจึงได้ริเริ่มจัดตั้ง “มูลนิธิพัฒนาสื่แยกอินโดจีน” ขึ้น โดยได้ขออนุญาตทะเบียนแล้วตั้งแต่ปี 2543 มีเป้าหมายพัฒนาท้องถิ่นและช่วยประชาสังคมในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคประเทศไทยและภาคเหนือ ให้เข้มแข็งด้วยมาตรการทางสังคมแบบพหุภาคีและกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มศักยภาพการปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ การค้าเสรี สื่เหลี่ยมเศรษฐกิจ โครงการระเบียบเศรษฐกิจตะวันตก ตะวันออก (มะละแหม่ง) พิษณุโลก มุกดาหาร ด่านัง เน้นโครงการระเบียบเศรษฐกิจเหนือใต้ (อุณหิมิง เชียงตุง พิษณุโลก กรุงเทพฯ พนมเปญ โฮจิมินห์ซิติ กัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์)

พันธกิจสถาบันสื่แยกอินโดจีนการพัฒนาทุนทางสังคม และเสริมสร้างศักยภาพชุมชนองค์กรประชาสังคมด้วยเทคโนโลยีทางสังคม กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นในภาคเหนือ ประเทศไทย และกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคให้สามารถบูรณาการปรับตัวในบริบทของตนและกระแสการเปลี่ยนแปลงเสรีในอนุภาคไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของสถาบันพัฒนาสื่แยกอินโดจีน

- 1.เป็นผู้ประกอบการบูรกรรมด้านสังคม (Social Entrepreneur)
- 2.รวบรวม แสวงหาทรัพยากรเพื่อองค์กรประชาสังคมและพัฒนาทักษะกระบวนการเทคโนโลยีทางสังคมแก่ชุมชนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรภาครัฐ ให้มีศักยภาพการพัฒนาที่มีคนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง
- 3.สร้างเครือข่ายองค์กรประชาสังคมให้เป็นพันธมิตรด้านยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาสังคมและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
- 4.แสวงหา พัฒนาทักษะ สนับสนุนผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคม นวัตกรรมทางสังคม และวิทยาการกระบวนการ

การสนับสนุนองค์กร/กลุ่มประชาคม

สถาบันพัฒนาสื่แยกอินโดจีน (สพอ.) เป็นองค์กร “ของผู้คน/กลุ่ม องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชนท้องถิ่นทุกระดับที่มีความมุ่งมั่นของการมีส่วนร่วม เพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมใหม่ที่ดีกว่า” ด้วยสำนึกพลเมืองที่ยึดมั่นในหลักการอภิวัฒน์สังคมอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการเห็นคุณค่าและให้โอกาสแก่กลุ่มและแนวคิดที่หลากหลายในสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับประโยชน์ สพอ. สนับสนุนให้คนและองค์กรดังกล่าวทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายด้วยการเป็นหุ้นส่วนที่ทัดเทียมกัน จนถึงปี พ.ศ.2543 สพอ. พัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ศักยภาพการอบรม สัมมนา ฝึกทักษะจำนวน

กว่า 100 คน กระจายอยู่ทั่วประเทศ และแสวงหาแหล่งทุนสนับสนุนกิจกรรม โครงการแก่กลุ่มและองค์กรใน 12 จังหวัดภาคเหนือจำนวนกว่า 90 โครงการซึ่งทุกกิจกรรม/โครงการดำเนินการด้วยกระบวนการประชาสังคม เช่น การป้องกันแก้ไขปัญหาเอคส์และยาเสพติด การพัฒนาชุมชนและธุรกิจชุมชน การสร้างชุมชนเข้มแข็ง การเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาประเทศ (แก่ข้าราชการกรมการปกครอง 975 คน และกระทรวง ทบวง กรม อื่นๆอีกจำนวนมาก) การอบรมวิทยากรสถาบันราชภัฏเพื่อชุมชนเข้มแข็ง (จำนวน 205 คน ทั่วประเทศ) การสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดเวทีสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การพัฒนาศักยภาพ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนเพื่อสังคม (50 เครือข่าย) การจัดทำแผนพัฒนาระดับต่างๆกับการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

การสนับสนุนด้านเทคนิคและวิชาการประชาสังคม

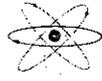
สพอ. ให้การสนับสนุนด้านเทคนิคและวิชาการประชาสังคม เช่นการฝึกทักษะกระบวนการมีส่วนร่วม การพัฒนาชุมชน ประชาสังคม แก่องค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชนทุกระดับด้วยการฝึกอบรม การจัดสัมมนา ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การให้คำปรึกษาออกแบบการจัดประชุม และทำแผนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม การสนับสนุนวิทยากรกระบวนการ การสนับสนุนผู้บรรยาย การเยี่ยมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันของกลุ่มและเครือข่าย สพอ. มุ่งสนับสนุนให้องค์กรพันธมิตรดำเนินงาน กิจกรรม โครงการแบบบูรณาการ เชื่อมปัญหาต่างๆด้วยการพัฒนาศักยภาพ วิธีคิดของคน และองค์กรแบบกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมทุกชั้นตอน

สพอ. ยังมุ่งสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งองค์กรชุมชน ประชาสังคม องค์กรประสานเครือข่ายมืออาชีพในท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นทุนทางสังคมในการปฏิรูปพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ระบบสุขภาพ และระบบยุติธรรม ฯลฯ

พันธมิตรทางยุทธศาสตร์

สพอ. ทำงานร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่

- โครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)
- องค์การยูนิเซฟ (UNICEF)
- สหภาพยุโรป (EU)
- โครงการให้ความช่วยเหลือการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศออสเตรเลีย (AUS AID)
- กองทุนพัฒนาพลังงานทดแทนเอเชีย (AREF)
- ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB)
- ธนาคารโลก (WORLD BANK)

องค์กรในประเทศ

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์ฯ)
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.)
- ข่ายวิทยากร สถาบันราชภัฏ
- ชมรมชาววังทองรวมใจด้านภัยเอดส์
- สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
- สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
- เทศบาลนครพิษณุโลก
- ป่าไม้เขตและป่าไม้จังหวัดพิษณุโลก
- สำนักงานโครงการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข
- สำนักงานปฏิรูประบบสาธารณสุข (สปรส)
- มูลนิธิพัฒนาไทย
- สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI)
- สถาบันการเรียนรู้ และพัฒนาประชาสังคม (Civic NET)
- โครงการการลงทุนเพื่อสังคม (SIF)
- ประชาคมและองค์กรชุมชนภาคเหนือ
- มูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพที่ดี และเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านอีสาน
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)
- มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- มหาวิทยาลัยนเรศวร
- สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพิษณุโลก
- มหาวิทยาลัยมหิดล
- สำนักงานกองทุนเพื่อการวิจัย (สกว.)
- สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (PDA)
- โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดคูหาสวรรค์) พิษณุโลก
- โรงพยาบาลพุทธชินราช

- โรงพยาบาลชุมชนของทุกอำเภอ
- จังหวัดเครือข่ายสี่แยกอินโตจีน
- ชมรมประสานความร่วมมือด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม (En Co)
- สถาบันวิจัยพลังงานแสงอาทิตย์(SERT) มหาวิทยาลัยนเรศวร
- สถาบันวิจัยการเกษตร เขต 2
- สถานีประมง พิชญ โลก
- ชมรมรักต้นไม้
- บริษัททวงษ์พาณิชย์ กรุ๊ป

นอกจากนั้นยังเป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ประเทศอนุภาคไปสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมที่ยั่งยืน โดยการช่วยจัดทำแผนอบรมสัมมนา ฝึกทักษะ การประชุมดูงาน การพบปะระหว่างผู้เกี่ยวข้องและได้ประโยชน์ (Stake Holder) และประสานการร่วมทุนกับองค์กรต่างๆ ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนอย่างเท่าเทียมกัน

โครงการในประเทศไทย

กองควบคุมโรคเอดส์

- โครงการทำชั่วคราว บ้านแสงสว่าง พ.ศ. 2539 - 2542
- การควบคุมป้องกันโรคเอดส์ พ.ศ. 2534 - ปัจจุบัน

UNICEF

- โครงการปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดคูหาสวรรค์ พิชญ โลก พ.ศ. 2540 - 2541
- การพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนแก้ไขปัญหาเอดส์ พ.ศ. 2540 - 2541

AUS AID

- การพัฒนาศักยภาพผู้ติดเชื้อเอดส์ พ.ศ. 2541 - 2542
- การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์เพื่อการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2543 - 2544
- โครงการผลิตกระดาษสา และกระดาษรีไซเคิล บ.แยง พ.ศ. 2542 - 2543

กองทุนพลังงานทดแทนเอเชีย (AREF)

- การวิจัยพลังงานแสงอาทิตย์ (SERT) ของมหาวิทยาลัยนเรศวร
- ชมรมประสานความร่วมมือด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม (En Co)
- โครงการสนับสนุนวิทยากรบรรยายเรื่องการประหยัดพลังงานแก่ประเทศกัมพูชาและลาว

- โครงการขยะรีไซเคิล บริษัททวงษ์พาณิชย์ จำกัด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

- การพัฒนาศักยภาพชุมชนและประชาคมเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดภาคเหนือตอนล่าง พ.ศ. 2542

มูลนิธิพัฒนาไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- การพัฒนาประชาสังคม และเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง พ.ศ.2542-2544
- การฝึกอบรมวิทยากรเครือข่ายสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ แห่งละ 5 คน พ.ศ.2542
- การจัดเวทีประชาสังคมระดับตอบนบน และอนุภาคภาคเหนือ จัดทำร่างแผนพัฒนาอนุภาค ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่9 พ.ศ.2543

กรมการปกครอง/UNDP/CERCAP

- การจัดกระบวนการพัฒนาศักยภาพพัฒนาประเทศแก่ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย (ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ปลัดหัวหน้่ากิ่ง) ทั่วประเทศ จำนวน 975 คน พ.ศ.2542

UNDP และกองทุนสิ่งแวดล้อม

- การฟื้นฟูผู้นำน่าน ของอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ.2543
- โครงการปลูกป่าจังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดพิษณุโลก

สถาบันพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- การศึกษาและวิจัยประชาคมอำเภอนำร่อง อำเภอพรหมพิราม จ.พิษณุโลก และ อำเภอวาปีปทุม จ.มหาสารคาม พ.ศ.2542

มหาวิทยาลัยนเรศวร

- ศูนย์สี่แยกอินโดจีนศึกษา
- ศูนย์ศึกษาพลังงานทดแทน

สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

- ศูนย์สี่แยกอินโดจีนศึกษา
- ศูนย์วัฒนธรรมสี่แยกอินโดจีน

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

- โครงการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2543

คณะกรรมการเลือกตั้งแห่งชาติ (กกต.)

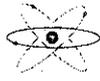
- จัดทำโครงการบรรยายเรื่องประชาธิปไตยแก่ อบต. สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เช่น การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2543
- จัดทำโครงการบรรยายและประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2544
- จัดทำศูนย์ติดตามการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2544

บทเรียนจากสถาบันพัฒนาสื่แยกอินโดจีน และองค์กรเครือข่าย

- การพัฒนาสังคมที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ต้องกระทำโดยคนท้องถิ่นในระดับท้องถิ่น หากคนในท้องถิ่นไม่สนใจ และข้าราชการยังทำตนเป็นผู้พัฒนาแทน จะไม่สามารถพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งได้ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ต้องแสดงบทบาทตามแนวทางพัฒนาใหม่อย่างจริงจัง
- การพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น เทคโนโลยี สังคม กระบวนการทัศน์(วิธึคิด) เป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุดสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน ชาวบ้าน
- เสริมสร้างศักยภาพเพื่อพัฒนาสังคมสู่ความเข้มแข็ง พึ่งตนเอง และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ต้องให้ความสำคัญที่สุดกับการพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้แก่สังคม การสร้างและพัฒนาวิทยากรกระบวนการ
- การปรับวิธึคิดให้เห็นคุณค่าความหลากหลายโดยมีคนเป็นศูนย์กลาง ต้องเริ่มพัฒนาจากภายในงาน และสนับสนุนให้ลงมือปฏิบัติจนเกิดประสบการณ์ด้วยตนเอง
- การพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชน ต้องให้ความสำคัญทั้งด้านเทคนิค ทักษะชีวิต วิธึคิด ควบคู่ไปกับการปรับระบบขององค์กรกับการให้โอกาสแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับกลุ่มต่างๆ

บทสรุป

สถาบันพัฒนาสื่แยกอินโดจีน (สพอ.) ได้เติบโตอย่างรวดเร็วจากการขับเคลื่อนงานประชาคมในระยะไม่กี่ปี แผนอัตราเร่งแน่นอนที่สุดจะต้องมีอุปสรรคระหว่างทาง แต่สามารถพ่วงองค์กรปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ตลอดมาตามที่กล่าวมาแล้ว แต่เมื่อได้โจทย์ใหม่ที่ท้าทายองค์กร คือ จะทำอย่างไรให้โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม ตลอดจนโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ที่แพร่ระบาดรุนแรง จะประสบความสำเร็จในพื้นที่ 8-10 จังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่จังหวัดกำแพงเพชร ตาก แพร่ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ รวมถึงนครสวรรค์ และอุทัยธานี ซึ่งมีประชากรกว่า 7 ล้านคน เมื่อต้นปี 2542 แกนนนำประชาคมที่มีอยู่ในเครือข่ายไม่ถึง 30 คน คิดเป็นร้อยละ 0.0005 ของ

ประชากร 10 จังหวัด การทำงานที่ผ่านมาหลายครั้งประสบความสำเร็จล้มเหลว เช่น การจัดเวทีประชาคม บางเวทีเชิญคนจำนวน 100 คน แต่มาเพียง 20-30 คน บางเวทีคนมาแต่ไม่ค้นหาผู้นำธรรมชาติ บางเวทีพบผู้นำธรรมชาติ แต่ผู้นำธรรมชาติเหล่านั้นไม่สามารถพัฒนาสู่ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง(Change Agent) หรือค้นพบแต่มีจำนวนน้อยกว่าจะรวมตัวแสดงพลังออกมาเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งซึ่งสถานการณ์เช่นนี้กำลังเกิดขึ้นทุกประชาคมในเวลาไล่เลี่ยกัน เหมือนกับการคล้ำทางในความมืดก็ไม่ผิด

สถาบันพัฒนาสี่แยกจิมโกจีน ได้แสดงความหวังโยในเรื่องการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ให้คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทราบหลายครั้ง และได้แสดงความหวังโยต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และกระบวนการมีส่วนร่วมของแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 เพื่อรองรับแผนพัฒนาฉบับที่ 9 ซึ่งประชาชนจะต้องเข้มแข็ง จึงจะสามารถดำเนินการตามปรัชญาการพัฒนาของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนได้ ในการสนองตามนโยบายของรัฐ โดยประธานสถาบันพัฒนาสี่แยกจิมโกจีน ในฐานะสมาชิกวุฒิสภาก็ได้กล่าวขอให้รัฐบาลจัดทำเรื่องชุมชนเข้มแข็ง และการกระจายอำนาจเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วน กระทรวง ทบวง กรม ข้าราชการ ประชาชน ต้องระดมความพยายามอย่างสุดความสามารถ และก้าวเดินอย่างอุทิศวิถีทาง ความสำเร็จจึงจะเกิดขึ้นได้

การปฏิรูปทางการเมือง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการบริหารทั้งท้องถิ่น และระดับชาติ ยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่หวังไว้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญปี 2540 กทต. ไม่ใช่สูตรสำเร็จ ข้าราชการทุกหมู่เหล่าพี่น้องประชาชนทุกคนต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง จึงจะสามารถทำลายวงจรอุบาทว์ได้

การปฏิรูปการศึกษา ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานต่างๆ นับวันจะขยายวงกว้างมากขึ้น การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด และภายใต้การบริหารของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่เข้มแข็ง จึงจะสามารถผ่านอุปสรรคนี้ไปได้

ในฐานะสถาบันพัฒนาสี่แยกจิมโกจีน (สพอ.) ได้ศึกษาบทเรียนที่ปวดร้าวของประเทศในการเปิดเสรีทางการเงิน การเปิดเสรีเชื่อมโยงเศรษฐกิจ (ประเทศไทย พม่า จีน และลาว) ด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย หรือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (ประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย) ซึ่งทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบมากมาย ยุทธศาสตร์พัฒนาสี่แยกจิมโกจีนจึงต้องพัฒนาให้เกิดความมั่นคง ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงทั่วไป วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันเมื่อเผชิญกับการรุกรานทางเศรษฐกิจและสังคม เราจะได้เป็นฝ่ายได้เปรียบและมีอำนาจต่อรองได้ การดำเนินการยังมีอุปสรรคอีกมาก แต่ถ้าเรายอมแพ้อุปสรรค เราจะไม่มีโอกาสสู่สถานการณ์ได้อีกเลยตลอดชีวิตและตลอดไป จึงใคร่ขอเชิญชวนท่านทั้งหลายช่วยกันอัญเชิญพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทด้วยความมุ่งมั่นและรู้รักสามัคคี ร่วมใจกันกู้ชาติ กู้แผ่นดินให้ได้ในชีวิตของทุกคน